

ZBIORY MUZYCZNE BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ UMCS

Na zasób zbiorów muzycznych Biblioteki Głównej UMCS składają się: druki muzyczne i nagrania dźwiękowe, które wchodzą w skład wydzielonego zespołu zbiorów specjalnych.

Pierwsze nabytki stanowiły dary nut, które zaczęły napływać razem z książkami już przy końcu 1944 r., tj. w okresie organizowania się Biblioteki. W 1955 r. Biblioteka zaczęła otrzymywać nuty z egzemplarza obowiązkowego, a nieco później zaczęto kupować płyty. W tym samym roku powstał jednoosobowy referat Zbiorów Specjalnych, który — obok dokumentów ikonograficznych, kartograficznych i rękopisów — obejmował również zbiory muzyczne.

W tym okresie Biblioteka Główna UMCS rozmieszczona była w kilku punktach miasta, borykała się z trudnościami lokalowymi, personalnymi i innymi, co uniemożliwiało zarówno pełne opracowanie jak i wykorzystanie zbiorów. W 1966 roku, w związku z przewidywaną przeprowadzką do nowego gmachu Biblioteki, zaczęto przygotowywać zbiory muzyczne do udostępniania na szerszą skalę. Po raz pierwszy zatrudniono pracownika z wyższym wykształceniem muzycznym.

W 1968 r. zbiory muzyczne przeniesiono do nowego gmachu Biblioteki przy ul. Nowotki 11 i umieszczono je w dwóch niewielkich pokojach oraz w wydzielonej części magazynowej, w których to pomieszczeniach znajdują się do chwili obecnej. W tym samym roku zaczęto udostępniać zbiory czytelnikom, notując od razu duże zainteresowanie.

Mówiąc o zbiorach muzycznych należy wymienić następujące rodzaje dokumentów: druki muzyczne, nagrania dźwiękowe oraz księgozbiór podręczny, zawierający podstawowe opracowania polskie i obce, materiał leksykalny, tj. encyklopedie polskie i obce, słowniki muzyczne, bibliografie, informatory inne, a także pozycje książkowe z zakresu historii i teorii muzyki, jak również teksty piosenek o różnej tematyce, głównie z podkładem nutowym.

Druki muzyczne to nuty pochodzące z darów osób prywatnych i instytucji, otrzymywane z egzemplarza obowiązkowego, a także nabywane drogą kupna antykwarycznego. Zdecydowaną większość stanowią druki XX-wieczne, w mniejszej ilości Biblioteka posiada druki XIX-wieczne, kilka starych druków muzycznych, natomiast w ogóle nie posiada rękopisów muzycznych. Do cenniejszych pozycji zaliczyć należy:

- Philipp George Telemann: Fortsetzung des Harmonischen Gottes — Dienst oder geistliche Cantaten über die gewöhnlichen Sonn und Fest-täglichen Evangelien durchs ganze Jahr. Hamburg 1731. Gedruckt bey Philipp Ludwig Stromer.
- Joseph Haydn: Simphonie pour le clavecin ou le forte piano avec

accompanion de deux violon alto et basse. Offenbach sur le Main, chez Jean Andre (ok. 1800 r.).

- Gioacchino Rossini: Walzer für das Orchester. Wien (ok. 1800). Bey Anton Diabelli.
- Pierwszy w Polsce zbiór pieśni ludowych zebranych i wydanych pod pseudonimem Wacław z Oleska przez Wacława Zaleskiego: Muzyka do pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego. Do śpiewu i na fortepian ułożył Karol Lipiński. Lwów 1833.
- Zebrane i wydane pod kryptonimem X.M.M.M., Michała Marcina Mioduszelewskiego: Pastoralki i koledy z melodyjami czyli piosnki wesole ludu w czasie świąt Bożego Narodzenia po domach śpiewane. Kraków 1843.

Wśród współczesnych wydawnictw nutowych na uwagę zasługują wydawnictwa seryjne: *Antiquitates Musicae in Polonia*, *Monumenta Musicae Sacrae in Polonia*, Wydawnictwo Dawnej Muzyki Polskiej oraz zbiorowe wydania dzieł polskich kompozytorów: Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Karola Szymanowskiego, Henryka Wieniawskiego i współczesnych, jak Krzysztofa Pendereckiego i in.

Nagrania dźwiękowe zbiorów muzycznych stanowią płyty i taśmy. Nabywa się je przeważnie drogą kupną, zdarzają się też dary od osób prywatnych. Początkowo kompletowano płyty z muzyką poważną, w mniejszym stopniu nagrania muzyki ludowej i rozrywkowej. Obecnie nabywa się płyty z nagraniami wszystkich rodzajów muzyki, aby sprostać zapotrzebowaniu środowiska. Do nabytków zasługujących na uwagę należą wydania zbiorowe dzieł takich kompozytorów, jak: Fryderyk Chopin — Dzieła wszystkie, Karol Szymanowski — Dzieła, Ludwig van Beethoven — Symfonie Nr 1—9, Johannes Brahms — Kammermusik oraz albumowe wydania dzieł operowych kompozytorów polskich i obcych.

Poza płytami muzycznymi kompletuje się również płyty z kursami języków obcych (niekiedy po kilka kursów w obrębie jednego języka), nagrania poezji polskiej i obcej, recytowanej często przez samych twórców, jak np.: recytacje wierszy Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Władysława Broniewskiego, Juliana Przybosa i Tadeusza Różewicza, nagrania sztuk teatralnych i efektów dźwiękowych.

Taśmy magnetofonowe zawierają przeważnie nagrania własne dokonywane w gabinecie muzycznym. Obok muzyki poważnej i religijnej w posiadaniu zbiorów są również nagrania muzyki ludowej polskiej i obcej; na uwagę zasługują nagrania muzyki hinduskiej, japońskiej, Bliskiego i Dalekiego Wschodu, ludów Afryki i Ameryki Południowej.

Do cennych nabytków należą także zachowane we fragmentach wypowiedzi wybitnych mężów stanu i polityków, np.: wypowiedź Józefa Piłsudskiego na rzecz Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie z dnia 4 października 1924 r., przemówienie radiowe do dzieci, przemówienie sejmowe ministra Józefa Becka (z autentyczną reakcją sejmu), przemówienie Ignacego Paderewskiego wygłoszone na posiedzeniu Rady Narodowej w Paryżu w 1940 roku, fragment wypowiedzi gen. Sikorskiego oraz wystąpienie Włodzimierza Lenina podczas II Międzynarodówki w 1919 roku. Jest też utrwalony na taśmie moment wkroczenia Niemców do radiostacji polskiej w Raszynie w 1939 roku, przerywany hymn polski oraz komunikat radia berlińskiego o śmierci Hitlera.

Zarejestrowano również ważniejsze wydarzenia, które miały miejsce

w Bibliotece, np. kolejne jej jubileusze oraz uroczystości pożegnalne związane z odejściem na emeryturę wieloletnich zasłużonych pracowników Biblioteki.

Z okazji ważniejszych rocznic i dat z naszej historii dokonano szereg nagrań w postaci montażu słowno-muzycznych z udziałem aktorów lubelskich i wykorzystaniem własnej fonoteki; są to m. in.: 150-ta rocznica wybuchu Powstania Listopadowego, 190-ta rocznica ogłoszenia Konstytucji 3 Maja oraz montaż okolicznościowe, jak Międzynarodowy Dzień Kobiet. Przygotowuje się również tło muzyczne do większych wystaw organizowanych w Bibliotece, np. do wystawy — Drukarstwo polskie XV—XVIII w., Komisja Edukacji Narodowej, Mikołaj Kopernik 1473—1973 i inne.

W posiadaniu zbiorów muzycznych są także nagrania różnorodnych efektów dźwiękowych, jak: autentyczne odgłosy wojny, odgłosy przyrody, głosy dzwonów.

Stan zbiorów muzycznych aktualnie przedstawia się następująco:

nuty — 11 244 jedn. obl., płyty — 2250 jedn. obl., taśmy — 129 jed. obl.

Poszczególne rodzaje zbiorów posiadają odrębne katalogi:

nuty — katalog alfabetyczny, katalog rzeczowy oparty na klasyfikacji według rodzajów muzyki i instrumentów oraz kartoteki szczegółowe: autorzy słów, nuty ilustrowane, zagadnienia tytułowe dla piosenek lekkich, młodzieżowych i popularnych;

płyty — katalog alfabetyczny ogólny, katalog alfabetyczny kompozytorów, katalog rzeczowy oraz kartoteki: autorzy słów, zagadnieniowe, żywe słowo, języki obce, wykonawcy — dyrygenci, zespoły wokalne, zespoły instrumentalno-wokalne, instrumentalisci-soliści, śpiewacy, piosenkarze i recytatorzy;

taśmy — katalog rzeczowy według rodzajów muzyki i instrumentów, montaż, nagrania dokumentalne, efekty dźwiękowe, języki obce;

księgozbiór podręczny: katalog alfabetyczny i katalog rzeczowy.

Zbiory muzyczne czynne są dla czytelników codziennie oprócz wtorków i sobót w godz. 11.00—15.00, w czwartki w godz. 11.00—18.00. Jednorazowo wypożycza się 3 egzemplarze nut na okres 3 miesięcy z możliwością prolongaty. Wypożyczeń dokonuje się na podstawie ważnej karty bibliotecznej, wydanej przez wypożyczalnię miejscową. Płyty i taśmy, zarówno muzyczne jak i językowe, można przesłuchiwać wyłącznie na miejscu. Możliwe jest dokonywanie nagrań na własne taśmy po uprzednim uzgodnieniu terminu.

Wyposażenie gabinetu muzycznego stanowią: 2 adaptory stereo „Fonomaster”, 2 magnetofony mono 4-ścieżkowe ZK 240, 6 magnetofonów 2-ścieżkowych „Grundig”, magnetofon kasetowy, słuchawki do cichego słuchania, pianino.

Ze zbiorów muzycznych w ciągu roku akademickiego korzysta ok. 500 osób, w tym ok. 50% stanowią studenci UMCS, 20% pracownicy UMCS, pozostałą grupę użytkowników stanowią studenci KUL, nauczyciele, młodzież szkolna i inne osoby z miasta. Rocznie notuje się 1000 do 1200 odwiedzin oraz 1000 do 1500 udostępnionych jednostek. Gabinet muzyczny odwiedzają również grupy wycieczkowe (ok. 20 w ciągu roku). W okresie wakacji organizuje się prelekcje z zakresu historii muzyki polskiej (oparte nagraniami) dla grup polonijnych — uczestników letnich kursów

języka i kultury polskiej. Prelekcje te cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony słuchaczy; przybliżają im naszą muzykę, której znajomość ogranicza się niekiedy do kilku tytułów utworów naszych kompozytorów.

Z zasobów zbiorów muzycznych korzystają również instytucje, jak: Teatr im. Juliusza Osterwy, Filharmonia Lubelska, Teatr Muzyczny, Ognisko Baletowe, teatry studenckie, domy kultury, chóry akademickie i szkoły. Młodzież akademicka i szkolna oprócz słuchania muzyki poważnej i rozrywkowej nagrywa również tło muzyczne do tekstów słownych na różne okolicznościowe akademie, wieczory poetyckie, spektakle teatralne i do zajęć dydaktycznych. Dużym zainteresowaniem poza muzyką cieszą się nagrania dokumentalne, poezja, języki obce oraz różne efekty dźwiękowe.

Zbiory muzyczne Biblioteki Głównej UMCS są jedyną tego typu placówką w Lublinie.